

ἄλλως δὲ πιστεύσατε, ὅτι πανταχοῦ τὰ πάντα ἐν Ἑλλάδι δὲ εἶναι τόσον δύσκολος ἡ αὐστηρὰ τήρησις τῶν ὑγειονομικῶν προφυλάξεων, ὥστε δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω, ὅτι καὶ ἄνευ καθάρσεως δὲν γίνεται συγκοινωνία τις μεταξὺ ἐπιχολέρων καὶ ὑγείων μερῶν.

Μόνη λοιπὸν ἡ Θεία Πρόνοια μᾶς διέσωσεν ἄχρι τοῦδε· πιστεύοντες δὲ εἰς αὐτὴν, ἅς μὴ παύωμεν νὰ μεταδίδωμεν ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τοὺς λαοὺς καὶ τὴν πεποιθήσιν τοῦ ἱασμοῦ τῆς χολέρας.

Ἰποσημειοῦμαι μετὰ τῆς προσηκούσης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

ΑΝΣΤ. Ν. ΓΟΥΔΑΣ.

Περὶ πυρετῶν καὶ περὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν δι' ἐπιτρίψεων τῆς κινίνης.

Ἡ πλησμονὴ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μᾶς ἠνέφξεν εὐρύτατον στάδιον εἰς ἐκτέλεσιν ἀπείρων πειραμάτων διὰ τῶν ἐπιτρίψεων τῆς κινίνης. Κατὰ ἑκατοντάδας λοιπὸν ἀριθμοῦνται ἤδη οἱ διὰ τοῦ τρόπου τούτου θεραπευθέντες. Καὶ ἀποτυχίαν μὲν τελείαν μίαν μόνην εἶδομεν παρὰ τινι ξυλουργῷ, Ἀποστόλῳ Μύλωνᾳ καλουμένῳ· ἀλλὰ τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι παρ' αὐτῷ οὔτε ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις τῆς τε κινίνης καὶ τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ καὶ κατὰ μεγάλας μάλιστα δόσεις μᾶς

«Σποραδικὴ ἐν Παισίοις χολέρα ὑπάρχει, καὶ πολλοὶ εἰς αἴθρην κατήχθησαν. Καθηγητὴς δέ τις ἀπὸ τῆς ἑδρας ἀπεφάνθη, ὅτι τὸ κακὸν θὰ γενικευθῇ ἐνταῦθα.»

«Καθηγητὴς τις τῆς Ἀκαδημίας ἀνέφερεν ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ κ. Γούδας τιμᾷ τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ἔργων του. Μετ' οὗ πολὺ δημοσιεύονται αἱ κρίσεις τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων του περὶ χολέρας καὶ διαλειπόντος πυρετοῦ, ἅς πρὸ μικροῦ ἔστειλιν ἐνταῦθα.»

ἐπήρκεσαν, ἵνα παύσωμεν τοὺς παροξυσμούς· τούτου δὲ ἕνεκα ἠναγκάσθημεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς ἐπιτρίψεις τῆς κινήσης κατὰ τὴν σπονδυλικὴν χώραν· βελτιώσαντες δὲ οὕτω κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου ἐπέμψαμεν αὐτὸν εἰς ἐξοχὴν, καὶ οὕτως ἀπηλλάχθη καθ' ὁλοκληρίαν τῶν πυρετῶν.

Ἐν τῷ τριμῇνῳ δὲ τούτῳ διαστήματι, καθ' ὃ μεταχειρίζομεθα τὰς ἐπιτρίψεις τῆς κινήσης κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν, εἶδομεν καὶ τινὰς ὑποτροπὰς αὐτῶν· ἀλλὰ μετ' εὐχαριστήσεως ὅμως παρετηρήσαμεν, ὅτι αἱ ὑποτροπαὶ αὗται συνέβησαν εἴτε παρὰ τοῖς καταχρωμένοις τῆς διαίτης, εἴτε παρὰ τοῖς διαρκῶς οἰκοῦσι πλησίον λιμναζόντων ὑδάτων, εἴτε παρὰ τοῖς διακόψασι προώρως τὴν διὰ τῶν ἐπιτρίψεων θεραπείαν.

Δὲν ἀγνοοῦσι δὲ οἱ ἐν Ἑλλάδι μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀρρώστων, μόλις ἴδωσιν ἑαυτοὺς κατὰ τι ἀναρρώνυμένους, φεύγουσι τὴν ὄψιν τοῦ ἱατροῦ· κυρίως μὲν ἢν' ἀποφύγῃ καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεώσεις των, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως καὶ ἐξ ἀνάγκης, ἵνα ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ βιοπορικὰ ἔργα των.

Παρὰ τισι λοιπὸν τῶν τοιούτων ἀρρώστων εἶδομεν ὑποτροπιάσαντας τοὺς διαλείποντας πυρετοὺς, ἀλλὰ καὶ αὖθις διὰ τῶν ἐπιτρίψεων τῆς κινήσης ἐπηρεάσαμεν νὰ θεραπεύσωμεν αὐτοὺς. Λίαν δὲ ὠφέλιμος παρ' αὐτοῖς μᾶς ἐφάνη πρὸς ἀποθεραπείαν καὶ ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου· καὶ συνήθως μετὰ τὴν θεραπείαν τῶν πυρετῶν παραγγέλλομεν τοὺς ἀρρώστους νὰ λαμβάνωσι δις τῆς ἡμέρας (ἀμέσως πρὸ τοῦ προγεύματος καὶ ἀμέσως πρὸ τοῦ δεῖπνου) ἀνὰ ἓν ξηρίον κατὰ τὴν ἀκύλουθον συνταγὴν.

Α. Ῥίνισμ. σιδήρου κόκκ. γ'.	R. Limat. ferri gr. iij.
κόνεως κινναμώμου κόκκ. β'.	pulv cinamomi gr. ij.
σακχάρους λευκοῦ κόκκ. ε'.	sacchari alb. gr. v.
μίξας δὸς δόσεις τοσαύτας	m. D. dosse tales.

Παρ' ἄλλοις δὲ, πρὸς ἀποθεραπείαν μᾶς ὠφέλησε πολὺ καὶ ὁ οἶνος τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ, κατασκευαζόμενος κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Α. Περουβ. φλοιοῦ (κίνας) βασιλ. ἄδρομερῶς τετριμμένου δρ. κέ.	
φλοιοῦ κινναμώμου (κανέλας) δρ. ι.	
κατέργασον (μούσκευσον) ἐν ὑελίνῳ ἢ πυλίνῳ ἀνοικτῷ ἀγ- γείῳ ἐπὶ 24 ὥρας	
εἰς οἶνόπνευμα δρ. ἐβδομήκοντ	ντε

Τὸ σύνολον δὲ τούτων θές ἐντὸς μεγάλης φιάλης, χιλίων δραμίων χωρητικότητος, πλήρωσον ταύτην μὲ οἶνον καθαρὸν (ἀλλὰ μὴ ῥητινίτην). Μὴ ἐπιπωματισμένης δὲ οὔτης τῆς φιάλης, ἄφησον εἰς μούσκευσιν ἐν τῇ ἡλίῳ ἐπὶ τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας.

Ἐκ τοῦ οἶνου τούτου νὰ πίνη ὁ ἄρρώστος ἀμέσως πρὸ τοῦ προγεύματος καὶ ἀμέσως πρὸ τοῦ δείπνου ἀνὰ ἓν μικρὸν ποτήριον πέντε μέχρι δέκα δραμίων χωρητικότητος.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ συνάμα ὁ ἄρρώστος καὶ τὸν σίδηρον, ἢ νὰ λαμβάνῃ αὐτὸν κατ' ἄλλας ὥρας· ἄλλως ἡ ἀμφοτέρων συνάμα χρήσις δὲν εἶναι ἔλλογος· διότι ἐκ τῆς συνενώσεως τῶν δύο τούτων οὐσιῶν ἐν τῇ στομάχῳ γίνεται ἀποσύνθεσις καὶ ἀποτελεῖται εἶδος τι μελάνης.

Καὶ τὸν μὲν οἶνον τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ μεταχειριζόμεθα κατὰ προτίμησιν μετὰ τοὺς λίαν ἐπιμόνους διαλείποντας πυρετοὺς πρὸς ἀποθεραπείαν. Τὸν δὲ σίδηρον ἐπὶ ἀναιμικῆς ἢ χλωροτικῆς καταστάσεως.

Ὅσάκις δὲ (καὶ τοῦτο δὲν εἶναι σπάνιον) εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μεταχειρισθῶμεν εἴτε πρὸς ἀποθεραπείαν εἴτε ἵνα προλάβωμεν ὑποτροπὰς, ἀμφοτέρα τὰ φάρμακα ταῦτα, τότε διατάττομεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἄλλως. Τὴν μὲν πρῶταν π. χ. ἐγειρομένου τῆς κλίνης τοῦ ἄρρώστου, καὶ τὸ ἐσπέρας ἀπερχομένου εἰς αὐτὴν νὰ λαμβάνῃ τὸν οἶνον τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ, πρὸ δὲ τοῦ προγεύματος καὶ πρὸ τοῦ δείπνου τὸν σίδηρον.

Ἐπὶ πολλῶν περιστάσεων παρατηρήσαμεν ὅτι ἡ ποσότης τῆς κινίνης, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ ὑπομνήματος ἡμῶν ὠρίσαμεν εἰς εἴκοσι κόκκους, δὲν ἀρκεῖ. Πολλάκις εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ δαπανήσωμεν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς θεραπείας τῶν πυρετῶν καὶ μέχρι τῆς μιᾶς δραχμῆς ἢ καὶ περισσότερον· ἀλλὰ πάντοτε ἡ διὰ τῶν ἐπιτρίψεων δαπανομένη ποσότης εἶναι μικροτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα τῆς διὰ τοῦ στόματος χρήσεως.

Παρά πολλοῖς τῶν ἄρρώστων μας καὶ ἰδίως παρ' ὅσοις εἴτε ὁ κίνδυνος εἶναι κατεπείγων, εἴτε ἡμεῖς θέλομεν νὰ θεραπεύσωμεν ὅσον ἐνεστί τάχιον, εἴτε οὗτοι ἐπισπεύδουσιν εἰς τοῦτο, μεταχειριζόμεθα συνάμα ἀμφοτέρας τὰς μεθόδους, τὴν δι' ἐπιτρίψεων, καὶ τὴν διὰ καταπόσεως. Πλειότερα, ὅμως πάντοτε ἔχομεν πεποίθησιν εἰς τὰς ἐπιτρίψεις, καὶ οὔτε μᾶς συνέβη ἄχρι τοῦδε ποτὲ νὰ μεταμεληθῶμεν διότι προετιμήσαμεν ταύτας

καὶ ἐπομένως ὅλην μας τὴν ἐλπίδα πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀρρώστου ἐστηρίζαμεν εἰς αὐτάς. Παρ' ἐνὶ μόνον τῶν ἀρρώστων, εἰς ὅσους μετεχειρίσθημεν τὰς ἐπιτρίψεις, αὗται ἀπέβησαν μάταιαι· ἀλλ' ὁ ἀρρώστος οὗτος εἶχε νοσήσει ἐν Πειραιεῖ δέκα ἡμέρας πρὶν ἐπισκεφθῶμεν αὐτὸν ἐν Ἀθήναις. Ἐθεραπεύετο δὲ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο διὰ καθαρσίων, ἀφαιμάξεων, καὶ ἐπιθέσεως πολλῶν βδελλῶν κατὰ τὴν σπληνικὴν καὶ στομαχικὴν χώραν· ἀξιώτιμος δὲ τις συνάδελφος ἐν Ἀθήναις προσκληθεὶς πρὸ ἡμῶν εἶχε παραγγίλει τὴν διὰ καταπόσεως χρῆσιν διαλελυμένης κινίνης, τὴν ὁποίαν καὶ ἐλάμβανεν ὁ ἀρρώστος, ὅτε ἐπεσκέφθημεν αὐτὸν δύο ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀλλ' ἦτο ἤδη πολὺ ἄργά· οὔτε τὸ ἐνδεδειγμένον τῷ ὄντι τοῦτο φάρμακον, τοῦ ὁποίου ἐνθέρμως συνεστήσαμεν τὴν χρῆσιν, οὔτε αἱ ἐπιτρίψεις ἡμῶν, τὰς ὁποίας καὶ ἀκουσίως ἐπράξαμεν, ἐδυνήθησαν νὰ σώσουν τὸν ἐπὶ δέκα ὅλας ἡμέρας πάσχοντα διαλείποντας πυρετούς, καὶ θεραπευόμενον μέχρι τῆς παραμονῆς τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν δι' ἀφαιμάξεων, διὰ καθαρσίων καὶ διὰ βδελλῶν.

Μάταιαι ἀπέβησαν ἐπίσης αἱ ἐπιτρίψεις καὶ παρ' ἄλλῳ τινὶ ἀρρώστῳ ἐν Πειραιεῖ, πάσχοντι πρὸ πολλοῦ τερατώδεις ἐξογκώσεις τοῦ τε σπληνὸς καὶ τοῦ ἥπατος, πολὺ πιθανὸν μάλιστα μετ' ἀλλοιώσεως τοῦ τελευταίου τούτου ὀργάνου· ἀλλὰ παρὰ τῷ ἀρρώστῳ τούτῳ οὔτε ἡμεῖς εἶχομεν πολλὴν πεποίθησιν εἰς τὰς ἐπιτρίψεις, οὔτε ὁ ἀρρώστος ἐπέμεινεν εἰς αὐτάς, ὅτε καὶ παρ' ἐλπίδα ὠφέλησαν.

Ἡ διὰ τῶν ἐπιτρίψεων μέθοδος εἶναι ἀνεκτίμητος ἰδίως παρὰ τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς ἀποστρεφόμενοις ἢ μὴ δυναμένοις νὰ πράξωσι διὰ τῆς καταπόσεως χρῆσιν τῆς κινίνης. Παρ' αὐτοῖς ἀπλοῦς τις ἐρεθισμὸς τοῦ δέρματος δι' ἰσχυρῶς ἐσιναιπισμένου καταπλάσματος ἢ ἡ ἀπλῆ μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, πλὴν στιγμιαίως ἐρεθίζουσα τὸ δέρμα διὰ τοῦ ἐλασισιναπῶδους μίγματος ἐπὶ χρίσις, ἔπειτα ἡ ἐπίτριψις τῆς κινίνης ἀρκοῦσι νὰ θεραπεύσωιν ἀξιολογώτατα καὶ ἀνεπαισθήτως τοὺς πυρετούς. Πολύτιμοι εἶναι ἐπίσης αἱ ἐπιτρίψεις, καὶ παρ' ἐκείνοις, οἵτινες πά-

σχοῦσι μὲν διάφορα συμπτώματα πυρετοῦ, ἀλλὰ δὲν πείθονται καὶ ὅτι πάσχοι πυρετὸν, καὶ ἐπομένως δυστροποῦσι νὰ κάμωσι χρῆσιν τῆς κινίνης. Ἄς πιστεῦσωσι δὲ οἱ ἀναγνώσται, ὅτι τοιοῦτοι πάσχοντες δὲν εἶναι ὀλίγοι τοῦλάχιστον ἐν Ἑλλάδι. Εἶδομεν ἑξοχόν τι ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ σεβάσμιον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, οὔτε νὰ κοιμηθῇ ἡσύχως ἐδύνατο, οὔτε νὰ φάγῃ, οὔτε νὰ σκεφθῇ οὔτε νὰ ἐργασθῇ κατὰ τινὰς ἀορίστους τῆς ἡμέρας ὥρας, καὶ ἐν ᾧ ὅλον ἐφθίνετο, καὶ εἰς τὰ ὅμματα ἐμπεῖρου τινὸς ἱατροῦ παρέσχε τὸν τύπον κεκρυμμένου πυρετοῦ, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐπείθετο νὰ κάμῃ χρῆσιν κινίνης. Ἐπὶ τέλους ἐπείσθη νὰ μεταχειρισθῇ τὰς ἐπιτρίψεις ὡς τονωτικὰς, καὶ οὕτω δι' αὐτῶν ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου διεσκεδάσθησαν ἅπαντα τὰ νοσηρὰ συμπτώματα, καὶ ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν ὁ σεβάσμιος ἡμῶν ἄρρώστος ἀνέκτησε πλήρεις τὰς δυνάμεις του.

Λόγου δὲ γενομένου ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐπιτρίψεων ὡς τονωτικῶν δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας νὰ διακηρύξωμεν ὅτι ὀλίγα τῷ ὄντι ἰάματα γινώσκομεν τονωτικώτερα τῶν ἐπιτρίψεων διὰ τῆς κινίνης. Παρὰ πολλοῖς κλονιζομένοις κατὰ τὴν βιάδισιν καὶ μὴ δυναμένοις νὰ χονεύσωσι καὶ τὰ εὐπεπτώτερα ἐδέσματα ἕνεκα ἀδυναμίας, τρεῖς ἢ τέσσαρες ἐπιτρίψεις διὰ τῆς κινίνης ἤρκεσαν ν' ἀποδώσωσιν οὐ μόνον ἱκανὰς δυνάμεις εἰς τὸ νὰ βαδίζωσι καὶ νὰ χονεύωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴν αὐτῶν εὐχροίαν ἢ μάλιστα καὶ τινὰ ἀσυνήθη εὐθυμίαν καὶ ζωηρότητα. Εἶναι τῷ ὄντι ἀπίστευτος ἡ ζωηρότης καὶ ἡ εὐθυμία, αἵτινες ἀναπτύσσονται παρὰ τοῖς τοιούτοις ἀρρώστοις μετὰ τὰς διὰ τῆς κινίνης ἐπιτρίψεις.

Παρὰ δὲ τοῖς πάσχοις χρονίας ἐμφράξεις καὶ ἐξογκώσεις ἢ φουσκωνίας τῶν σπλάγχχνων τῆς κάτω κοιλίας καὶ ἰδίως τοῦ σπληνὸς ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἥπατος, ὅσάκις εἰς τὴν πάθησιν τοῦ ὀργάνου τούτου συνετέλεσαν καὶ οἱ πυρετοὶ, ὀλίγα γινώσκομεν ἰάματα δραστηριώτερα τῶν διὰ τῆς κινίνης ἐπιτρίψεων πρὸς διάλυσιν τῶν ἐμφράξεων τούτων. Ἐπὶ τὰ μόναι ἐπιτρίψεις ἐπὶ τῆς ἡπατικῆς χώρας ἤρκεσαν νὰ θεραπεύσωσι καθ' ὁλοκληρίαν

ἄνθρωπόν τινα, ὅστις, ἔνεκα ἐξογκώσεώς τινος τοῦ ἥπατος, ἐπὶ ἐξ ὅλα ἔτη, ὡς μᾶς ἔλεγε, διῆγε βίον ἀβίωτον.

Μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ στομάχου διὰ τροφῶν, ἀνεπτύσσοντο ἐν αὐτῷ τοσαῦτα ἀέρια, ὥστε καὶ δύσπνοιάν τινα τῷ προϋξένουν καὶ εἶδος τι μυρικασμοῦ, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοσοῦτον θροντώδη ἐξαγωγὴν ἐρευγμῶν, ὥστε ὁ πάσχων συνετέλετο ν' ἀπέρχεται εἰς συναναστροφὰς κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἵνα μὴ καθίσταται ὀχληρὸς. Πολλάκις κατέφυγεν, ὡς μᾶς ἔλεγεν, εἰς διαφόρους τοὺς ἐμπειροτέρους μάλιστα τῆς πόλεώς μας ἰατροὺς καὶ ἐξετέλεσε μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας πρὸς ἱασίν του ἅπαντα τὰ παρ' αὐτῶν παραγγελλόμενα, ἐνίστε μάλιστα ἐβλεπε καὶ προσωρινὴν τινα ὠφέλειαν, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπηλλάγη καθ' ὀλοκληρίαν τοῦ κατατρύχοντος αὐτὸν δαίμονος τῆς δυσπνοίας, τοῦ μυρικασμοῦ καὶ ἰδίως τῶν θροντωδῶν ἐρευγμῶν· τούτου δ' ἔνεκα ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἠναγκάζετο νὰ τρώγῃ ἅπαξ μόνον τῆς ἡμέρας, καὶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν. Εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην ἐπίτριψιν, ἡσθάνθη, μᾶς ἔλεγεν, ἀνακούφισιν· οὔτε δύσπνοιαν ἔπαθε κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, οὔτε θροντώδεις ἐρευγμοὺς, καὶ ἐκοιμήθη ἡσυχώτατα· δύο ἐπιτρίψεις τῆς ἐπιούσης τῷ διήγειραν τὴν ὄρεξιν, ὥστε καὶ νὰ δειπνήσῃ θαυμάσιως τὸ ἐσπέρας, καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς συναναστροφήν, καθ' ἣν ἅπαντες ἠπόρησαν, ὡς μᾶς ἔλεγε, διὰ τὴν παύσιν τῶν ἐρευγμῶν του. Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν, μετὰ τέσσαρας ἐπιτρίψεις, ἡρίστευσε τρεῖς, καὶ οὔτε δύσπνοιαν ἔπαθεν οὔτε θροντώδεις ἐρευγμούς· μετὰ δὲ τὴν ἐβδόμην ἐπίτριψιν ὁ ἄρρωστος, λαβὼν τὰς περαιτέρω ἱατρικὰς παραγγελίας μας ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια. καὶ ἔκτοτε στερούμεθα μὲν εἰδήσεων, συμπεραίνομεν ὅμως ὅτι ἀπηλλάγη καθ' ὀλοκληρίαν τοῦ κακοῦ αὐτοῦ δαίμονος, διότι ὅλας ταύτας τὰς ἐνοχλήσεις ἔπασχεν ἔνεκα ἐξογκώσεώς τινος τοῦ ἥπατος, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα αἰμορροϊδικῆς φύσεως· μετὰ τὴν διάλυσιν λοιπὸν τῆς ἐξογκώσεως ὑπὸ τὰς ᾄψεις ἡμῶν, παρηγγείλαμεν τὴν κατάλληλὴν αἰμορροϊδικὴν διαίταν καὶ θεραπείαν, καὶ πιστεύομεν ὅτι ὁ κακὸς τοῦ δαίμονος δὲν ἐπανῆλθε.

Διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιτρίψεων ἐθεραπεύσαμεν καὶ δύο κεκρυμμένους πυρετοὺς λίαν περιέργους. Ὁ πρῶτος τῶν ἀρρώστων μας ἦτο χωρικός τις ἐκ τοῦ δήμου Φυλῆς, τοῦ ὁποίου ἀγνοοῦμεν τὸ ὄνομα. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος χωρικός μίαν πρωτὴν ἠγέρθη μὲ σφοδροτάτην ἡμικρανίαν, περιοριζομένην ἰδίως κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν κατ' αὐτὸν κόγχην. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἡ ἡμικρανία διελύθη ἀφ' ἐχυτῆς, καὶ ὁ ἀρρώστος εἶχε καλῶς μέχρι τῆς πρωτῆς τῆς ἐπιούσης· τότε δὲ ἡ ἡμικρανία ἐπέσκηψε καὶ αὐθις ἐντονωτέρα. Τοῦτο συνέβαινε τακτικῶς ἐπὶ πέντε περίπου ἡμέρας, τὴν δὲ ἕκτην προσῆλθεν εἰς ἡμᾶς περὶ τὴν 9 π. μ. Ἡ ἡμικρανία τότε ἦτο τόσο ἰσχυρά, ὥστε προφανῶς ἐβλεπέ τις καὶ στραβισμόν τοῦ πάσχοντος ὀφθαλμοῦ, ἄλλως ὁ πάσχων ἦτον ἀπύρετος· ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην ἐπίτρίψιν, τὴν γενομένην περὶ τὴν ὀφθαλμικὴν πάσχουσαν χώραν οἱ πόνοι ἠλαττώθησαν ἐπαισθητῶς, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ ἐξέλιπον τελείως. Μὴ δυναμένου δὲ τοῦ ἀρρώστου οὔτε νὰ διαμείνῃ ἐν Ἀθήναις, οὔτε νὰ ἐπανεέλθῃ τὴν ἐπιούσαν, ἠναγκάσθημεν νὰ κάμωμεν ἐν τῷ διαστήματι μιᾶς ὥρας τρεῖς ἐπιτρίψεις καὶ οὕτω ἀπεπέμψαμεν τὸν ἀρρώστον καθ' ὅλα καλῶς ἔχοντα, ἱαθέντα μάλιστα καὶ ἐκ τοῦ φαινομένου στραβισμού· ἐξωρκίσαμεν δὲ αὐτὸν νὰ ἐπανεέλθῃ ἂν καὶ αὐθις ἐνοχληθῇ, ἢ νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ, καὶ τῷ ὄντι μετὰ τινος ἡμέρας μᾶς εἰδοποίησεν, ὅτι ἰάθη καθ' ὀλοκληρίαν.

Ὁ δεῦτερος τῶν ἀρρώστων μας εἶναι ὁ ἀξιότιμος ἡμῶν φίλος Κύριος Θ. Θερμογιάννης, συντάκτης τῆς Μερύμνης. Ὁ Κ. Θερμογιάννης, ταλαιπωρηθεὶς πολὺ εἰς τὰς φυλακὰς ἕνεκα πολιτικοῦ ἐγκλήματος τοῦ τύπου, κατέστη τοσοῦτον εὐπρόσβλητος ὑπὸ τῶν πυρετῶν, ὥστε ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν δὲν παρήρχοντο δύο ἢ τρεῖς ἐβδομάδες χωρὶς ν' ἀναγκασθῇ νὰ κάμῃ χρῆσιν δύο, τριῶν, ἢ καὶ τεσσάρων μεγάλων δόσεων κινίνης. Τὸν παρελθόντα χειμῶνα ὁ πυρετὸς εἰσέβαλεν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον καθαρᾶς ἰριδίτιδος. Μάταια σχεδὸν ἀπέβησαν ἅπαντα τὰ δραστηριότερα καὶ τὰ λογικώτερα κατὰ τῆς ἰριδίτιδος ἰάματα,

τὸ κακὸν προέβη καὶ μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ ὑποπύου. Ἐπιστηθεΐσης δὲ τότε τῆς προσοχῆς τοῦ ἱατροῦ εἰς τοὺς οἰκειωθέντας μετὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Κ. Θερμογιάννη πυρετοῦς καὶ πολλῶν ἀλλεπαλλήλως δοθεισῶν δόσεων κινήνης, ἥ τε ἱριδίτις καὶ καὶ τὸ ὑπόπυον καὶ ὁ πυρετὸς ἐθεραπεύθησαν τελείως· τὸ σύνολον δὲ τῆς νόσου τότε διήρκεσε περὶ τὰς τεσσαράκοιτα ἡμέρας. Ἐκτοτε ὁ Κ. Θερμογιάννης διῆγε καλῶς, ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠναγκάζετο πρὸς τοῦτο νὰ κάμῃ χρῆσιν κινήνης.

Μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων ἀρρώστων, εἰς τοὺς ὁποίους μετεχειρίσθημεν τὰς ἐπιτρίψεις ἦτο καὶ ὁ Κ. Θερμογιάννης, πρὸς ἴασιν προφανῶν ἐξογκωμάτων τοῦ τε σπληνὸς καὶ τοῦ ἥπατος. Μετὰ τέσσαρας ἢ πέντε ἐπιτρίψεις οὐ μόνον αἱ ἐξογκώσεις τῶν σπλάγνων ἐθεραπεύθησαν, ἀλλὰ καὶ ὁ πάσχων ἀνέκτησε καὶ ἀσυνήθη τινὰ εὐεξίαν καὶ εὐχροίαν. Ταῦτα δὲ ἐξαπατήσαντα τρόπον τινὰ τὸν ἱατρὸν καὶ τὸν πάσχοντα, καὶ συντελέσαντα εἰς τὸ νὰ παύσωσι προώρως τὰς ἐπιτρίψεις, συνετέλεσαν οὕτω καὶ εἰς τὸ νὰ ἐπανέλθῃ καὶ αὐθις ὁ πυρετός· ἀλλὰ μὲ δύω μόνον ἐπιτρίψεις ἰάθη καὶ οὗτος. Περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ Αὐγούστου, μεγάλης πλεισμονῆς οὗτος πυρετῶν ἐν Ἀθήναις, ἔπαθε καὶ ὁ Κ. Θερμογιάννης ἰσχυρὰν ἱριδίτιδα, κατὰ τὸν παθόντα καὶ ἄλλοτε ἀριστερόν ὀφθαλμόν, συνοδευμένην μετὰ ἰσχυροῦ πυρετοῦ, μεγάλης κεφαλαλγίας καὶ κοπώσεως. Μόνοι δὲ αἱ ἐπιτρίψεις τῆς κινήνης ἐπὶ δύο μὲν ἡμέρας τρεῖς τῆς ἡμέρας γενόμεναι· ἐπὶ τρεῖς δὲ ἄλλας ἡμέρας, δις· καὶ ἐπὶ τρεῖς ἄλλας ἅπαξ κατὰ τὴν κοιλίαν ἤρκεσαν οὐ μόνον τὴν ἱριδίτιδα νὰ θεραπεύσωσι χωρὶς νὰ γεννήσῃ αὕτη τὴν φορὰν ταύτην οὔτε ὑπόπυον οὔτε προσφύσεις, ἀλλὰ καὶ τὸν πυρετὸν καθ' ὀλοκληρίαν νὰ ἐξαλείψωσι. Τὴν φορὰν δὲ ταύτην μόνον ἐπὶ δύο ἡμέρας ἔμεινεν οὐχὶ μάλιστα κλινῆρης, ἀλλ' ἀπλῶς οἰκουρῶν ὁ ἀρρώστος, ἐν ᾧ κατὰ τὸν χειμῶνα ἔμεινε κλινῆρης ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐβδομάδας.

Ἄξιον δὲ παρατηρήτως εἶναι, ὅτι αἱ τοιαύτης φύσεως ἱριδίτιδες καὶ κερατίτιδες, καὶ ἐπιπεφυκίτιδες καὶ ἐν γένει αἱ τοιαύτης φύσεως ὀφθαλμίαι, καὶ ὠτίτιδες καὶ ὀδονταλγίαι συμβαί-

νουςι κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ σώματος. Πόσαι ἄρὰ γε ὀδονταλγίαι, πόσαι πλευρυδωνίαι, πόσαι ἡμικρανίαι, πόσαι ἰσχυ-
άδες καὶ πόσα ἄλλα τοιαύτης φύσεως νοσήματα, συμβαίνοντα
κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, δὲν ὀφεί-
λουσι τὴν καταγωγὴν τῶν εἰς τοὺς πυρετούς.

Ἐξορκίζομεν τοὺς πρωτοπείρους ἰατροὺς, ἢ τοὺς πρώτην φο-
ρὰν μετέρχομένους τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ ἐν χώραις, μαστι-
ζομέναις ὑπὸ πυρετῶν, ἐν πάσῃ οἷα δὴ ποτε περιπτώσει, καὶ
οἷαν δὴ ποτε μορφήν καὶ ἂν ἔχῃ τὸ ὑπ' αὐτῶν θεραπευόμενον
νόσημα, νὰ μὴ λησμονῶσι ποτέ, ὅτι ἐνδέχεται νὰ ᾔῃναι συμπε-
πλεγμένον μετὰ πυρετῶν· ὅτι ἐνδέχεται μάλιστα τὸ σύνολον
αὐτοῦ τούτου, τοῦ πᾶσαν ἄλλην μορφήν παρουσιάζοντος νοσή-
ματος νὰ μὴ ᾔῃναι εἰμὴ πυρετός, ὥσπερ συνέβη τοῦτο εἰς τὴν
ἰριδίτιδα τοῦ Κ. Θερμογιάννη, ὥσπερ συνέβη τοῦτο καὶ εἰς
πολλὰ ἄλλα λίαν διαφορετικῆς κατὰ τὸ φαινόμενον φύσεως
νοσήματος, τὰ ὅποια ἡμεῖς ἐθεραπεύσαμεν διὰ τῶν σκευασιῶν
τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς κινίνης.

Ἐξορκίζομεν αὐτοὺς ἐπίσης, ἂν μὴ ἔχωσί τι κάλλιον καὶ σο-
φώτερον περὶ πυρετῶν ν' ἀναγνώσωσι, πρὶν ἀποδυθῶσιν εἰς τὸ
στάδιον τῆς θεραπείας, ἃς ἀναγνώσωσι τοῦλάχιστον, ὅσα ἡμεῖς
ἄλλοτε περὶ πυρετῶν διὰ τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης ἐδημοσιεύσα-
μεν (1)· ἐν αὐτοῖς θὰ ἴδωσι πυρετοὺς ὑπὸ μορφήν καθαρᾶς ἡπα-
τίτιδος, ὑπὸ μορφήν αἰμορροϊδικοῦ ἁσθματος, ὑπὸ μορφήν δυσ-
εντερίας, ὑπὸ μορφήν ὀξυτάτης διάρροιας, ὑπὸ μορφήν ρευματι-
σμοῦ τῶν ἁχρῶν, ὑπὸ μορφήν πνευμονίας, ὑπὸ μορφήν πλευρί-
τιδος, καὶ ὑπὸ μορφήν ἀκόμη καρκινωδῶν ἀλλοιώσεων τοῦ παγ-
κρέατος καὶ τοῦ μεσεντερίου. Λυπούμεθα διότι δὲν ἔχομεν σή-
μερον τὸν ἀπαιτούμενον χῶρον, ἵν' ἀναδημοσιεύσωμεν τὸ τε-
λευταῖον τοῦτο περιστατικόν, τὸ ὅποιον καὶ ἄλλοι ἱατροὶ ἐν

(1) Ἰδὲ ἱατρ. Μελίσσης τόμ. α'. ἀπὸ σελ. 9 — 36, ἀπὸ σελ.
49—68, καὶ ἀπὸ σελ. 97 — 114. Ἰδὲ ἰδίως ἱατρ. Μελίσσης
τόμ. γ'. ἀπὸ σελ. 411—432.

Ἀθήναις εἶδον, καὶ τὸ ὅποιον καὶ ἄλλα περιοδικὰ συγγράμματα τῆς Εὐρώπης, ἐὰν καλῶς ἐνθυμούμεθα, μετέφρασαν καὶ ἐδημοσίευσαν.

Ἐν Ἑλλάδι λοιπὸν ὁ ἱατρὸς οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῇ καὶ τοὺς διαλείποντας πυρετούς. Εὐθύς δὲ ἅμα λάβῃ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, πρέπει νὰ τοὺς θεραπεύῃ ἀμέσως διὰ τῶν σκευασμῶν τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ. Ὡς προτιμότερας δὲ καὶ οἰκονομικότερας πασῶν τῶν ἄλλων σκευασμῶν ἡμεῖς σήμερον θεωροῦμεν τὰς ἐπιτρίψεις, οὐδόλως ὅμως ἀποκρούομεν καὶ τὰς ἄλλας μεθόδους, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἰσαχθῇ διὰ μιᾶς τούτων ὅσον ἔνεστι τάχιον ποσότης τις οἷας δὴ ποτε σκευασίας τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ ἱκανὴ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ διὰ τῆς ἀδήλου ἀπορρόφησεως ἴσως ἢ διὰ τῆς εἰσπνοῆς εἰσαχθὲν εἰς τὸν ὀργανισμόν ἐλῶδες μίσημα. Ἐν μόνον κακὸν ἐλέπομεν εἰς τὰς ἐπιτρίψεις, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἡ δι' αὐτῶν μέθοδος θ' ἀναγκάσῃ τοὺς εὐσυνειδήτους ἱατροὺς, τοῦ λοιποῦ ἐν καιρῷ ἐπιδημίας χολέρας ἢ διαλειπόντων πυρετῶν νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν ποσότητά τινα διαλελυμένης κινίνης, ποσότητά τινα ἐλαιოსιναπῶδους μίγματος, καὶ δύο μικρὰς τριχίνους ζωγραφικὰς ψύκτρας. Παρ' ὀλίγου δὲ νὰ λησμονήσωμεν καὶ ἕτερόν τι κακὸν, τὸ ὅποιον συνεπιφέρουσιν αἱ ἀνατρίψεις. Πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον ἀρρώστων δὲν λογίζουσι τὴν ἀμοιβὴν τοῦ ἱατροῦ μὲ τὸ μέγεθος τῆς ὠφελείας, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐκάστοτε γιγνομένην παρὰ τῷ ἀρρώστῳ ἐπίσκεψιν, ἀδιαφοροῦσι δὲ ἂν διὰ μιᾶς μόνης ἐπισκέψεως καὶ ἰδίως διὰ τῆς πρώτης ὁ ἱατρὸς ἔσωσε τὸν ἀρρώστον· καὶ τινες ἐξ αὐτῶν οὔτε συλλογίζονται ὅτι ἡ κινίνη, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη ὁ ἱατρὸς διὰ τῶν ἐπιτρίψεων πρὸς θεραπείαν των εἶναι φάρμακον, τὸ ὅποιον οὔτε εἰς τοὺς κήπους τῶν ἱατρῶν φύεται οὔτε ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Εὐρώπῃ κατασκευάζεται, ἀλλὰ καὶ μετακορίζεται διὰ μεγάλης δαπάνης ἐκ τῶν ἀπωτάτων τῆς γῆς μερῶν. Τὸ κακὸν ὅμως τοῦτο συνήθως οἱ γινώσκοντες τὸν προορισμὸν καὶ τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἱατροῦ οὐδόλως λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν.

Ἄλλως διὰ τῶν ἐπιτρίψεων τῆς κινίνης οὐδέν τι κακὸν ἐπὶ γίνεται οὔτε κἂν διαρκεῖ πλείοτερον τῶν δύο στιγμῶν καὶ αὐτὴ ἡ γιγνομένη μόνον διὰ τῆς ἐπιτρίψεως τοῦ ἐλαιოსιναπῶδους μίγματος ἐπίκαισις, διότι καὶ ταύτην καταπαύει ἀμέσως καὶ δροσίζει μάλιστα ἢ διὰ τῆς διαλελυμένης κινίνης ἐπίτριψις.

Πρὶν δὲ δώσωμεν τέλος καὶ εἰς τὰς προχειροτάτας ταύτας

περί πυρετῶν καὶ ἐπιτρίψεων σημειώσεις, ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μεταξὺ πολλῶν ἑκατοντάδων ἀρρώστων, τοὺς ὁποίους ἐθεραπεύσαμεν διὰ τῶν ἐπιτρίψεων, διαρκούντος καὶ ἀκμαζόντος τοῦ παροξυσμοῦ, ἀπηντήσαμεν καὶ τινας, πέντε ἢ ἕξ ἄχρι τοῦδε, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἡλαττώθη ἡ συχνότης τοῦ σφυγμοῦ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπίτριψιν, ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ παρ' αὐτοῖς τὸ νόσημα ἐθεραπεύθη καὶ ταχέως καὶ εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς διὰ τῶν ἐπιτρίψεων. Τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης τὸ αἷτιον εἰσέτι δὲν ἐδυνήθημεν ν' ἀνακαλύψωμεν. Ἀπηντήσαμεν δὲ καὶ τινας ἄλλους ἀρρώστους, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ δέρμα ἦτο τοσοῦτον τραχὺ καὶ δυσαίσθητον, ὥστε ἠναγκάσθημεν νὰ ἐμβάψωμεν καὶ δις καὶ τρις τὴν ψύκτραν μας εἰς τὸ ἐλαιοσιναπῶδες χρίσμα νὰ ἐπιτρίψωμεν δι' αὐτῆς ἐπανελημμένως τὸ δέρμα, ἵνα προξενήσωμεν τὸν ἀπολύτως ἀναγκαῖον ὄντα πρὸ τῆς ἐπιτρίψεως τῆς κινίνης φοινικισμόν τοῦ δέρματος. Παρ' ἄλλοις δὲ μετὰ τὸν πρῶτον φοινικισμόν αὐτοῦ καὶ ἀλληλοδιαδόχους τινὰς ἐμβάψεις τῆς ψύκτρας, δι' ἧς ἐπιτρίβομεν τὴν διάλυσιν τῆς κινίνης, πρὶν ἀποπερατώσωμεν τὴν ἐργασίαν, ἐφοινικίζομεν καὶ αὖθις τὸ δέρμα, ἐπιτρίβοντες αὐτὸ διὰ τοῦ ἐλαιοσιναπῶδους μίγματος, ἵνα διεγείρωμεν ἢ ἐπισπεύσωμεν τὴν ἀπορρόφησιν τὴν ἐπανάλειψιν ταύτην τοῦ φοινικισμοῦ τοῦ δέρματος συνιστῶμεν ἰδίως παρὰ τοῖς χολερικοῖς, καὶ τοῖς τραχυδέρμοις· ἰδίως οὐδέποτε πρέπει νὰ γίνη ἢ διὰ τῆς κινίνης ἐπίτριψις πρὶν προηγηθῇ ὁ φοινικισμὸς τοῦ δέρματος. Ἐφ' ἐκάστης δὲ ἐπανάληψεως τῶν διὰ τῆς κινίνης ἐπιτρίψεων, πρέπει νὰ προηγηθῇ ὁ φοινικισμὸς τοῦ δέρματος, καὶ οὐδέποτε πρέπει ν' ἄρχεται ἡ ἐργασία τῶν διὰ τῆς κινίνης ἐπιτρίψεων, πρὶν ἢ ὁ ἀρρώστος αἰσθανθῇ ὀχληρὰν τινα καῦσιν τοῦ δέρματος, παρακολουθοῦσαν ἀμέσως τὴν διὰ τοῦ ἐλαιοσιναπῶδους μίγματος ἐπίτριψιν, καὶ μίαν ἢ δύο στιγμὰς διαρκοῦσαν, ἢ πρὶν ἢ κοκινῆσῃ τὸ διὰ τοῦ σιναπῶδους μίγματος ἐπιτριβόμενον ἢ τὸ διὰ τοῦ σιναπῶδους καταπλάσματος κεκαλυμμένον ὃν δέρμα.